

Rozhovor s Martinem Tomešem o souvislostech humanitního a technického vzdělání i vztahu osobní religiozity a studia

Srpen 2021

Tomáš Hampejs, FF MU, Ústav religionistiky
email: tomas.hampejs@mail.muni.cz

Rozhovor byl realizován v létě 2021 v rámci aktivit Ústavu religionistiky mapujících osudy vybraných absolventů, kteří se rozhodli pro neakademickou dráhu. Jejich cílem bylo zprostředkovat zkušenost se studiem a zamyslet se nad jeho hodnotou v osobním i profesním životě (více viz <https://religionistika.phil.muni.cz/o-nas/absolventi>).

Mgr. et Mgr. Martin Tomeš absolvoval bakalářskou (2007) a následně magisterskou religionistiku (2009) a ve svém výzkumu se zabýval vztahem fantasy literatury a náboženství. Později vystudoval magisterskou informatiku (2014) a dlouho pracoval jako softwarový inženýr pro firmu Nokia. V současné době je zaměstnán u Dell Technologies.

Martine, jak ses tedy vlastně dostal na religionistiku?

Nejdřív mě nevzali na historii a religionistika byla až druhá volba. Chtěl jsem původně na kombinaci historie a mediální studia a až pak na religionistiku, částečně proto, že tehdy tam brali bez přijímaček ty, co maturovali za jedna z dějepisu a ze ZSV (základů společenských věd). Tehdy ještě byly učitelské noviny, které studoval každý uchazeč o vysokou školu a z toho tlustého studijního katalogu vyplývalo, že je tam možnost studia pramenných jazyků – latina, starořečtina, sanskrť, hebrejšťina – tak jsem si říkal, že by to byla dobrá druhá volba, kdyby historie nevyšla. Motivaci studovat náboženství jsem vyloženě neměl.

V současné době ale pracuješ v IT, proč vůbec historie, proč filda?

Od jakživa jsem seděl v historických knížkách a encyklopediích. Můj otec i můj děda byli oba zapálení do historie – hlavně vojenské. Do dějepisu jsem se na škole nikdy nemusel učit. Ale pak jsem narazil u přijímaček – dostal jsem při vědomostní části Turky, Osmanskou říši. To jsem se přecenil, a tak jsem skončil na religionistice.

Původně jsi chtěl na historii, ale nakonec jsi zůstal na bakalářské i magisterské religionistice. Proč jsi pro roce nechtěl odejít? Neřešil jsi, jak pro tebe bude religionistika praktická?

Já jsem byl rád, že jsem na vysoké, a ten obor mi přišel zajímavý. Co můžeš dělat jen s gymnáziem? Nic jsem neuměl. Na vysokou jsem chtěl. Historie nevyšla, religionistika vyšla. Měl jsem spolužáka, který studoval ekonomii a pak religionistiku. Vzpomínám si, že jsme se bavili, ty budeš ten ekonom, zatímco

my nevíme, co budeme dělat. Neřešil jsem, co budu dělat, žil jsem bujarým vysokoškolským životem.

Ale v jednu chvíli jsi to začal řešit.

Vystudoval jsem bakaláře, ale chtěl jsem zůstat na vysoké, a tak jsem šel na magistra. Výhled k penězům tam moc nebyl, ale já to neřešil. Pamatuju se, že když jsme to tehdy jednou řešili na magisterském předmětu na začátku jedné přednášky, tak moje pozice byla: „Mně je to jedno, co budu dělat. Já umím anglicky, tak si práci najdu.“

A nakonec ses přihlásil i na doktorát, proč vlastně?

Měl jsem nějakou motivaci zůstat v oboru – jednak jsem po magistrovi nějakou dobu cestoval, byl jsem kršňák v té době. Po státnicích jsem odjel na dva měsíce do Indie. Z cesty jsem se vrátil vystrízlivěn jako zarytý ateista. Proběhla dekonverze, ač Milan Fujda by možná nesouhlasil (směje se). Tak jsem si říkal, co teď. Jediné, čím jsem x let žil, byla religionistika. Proč v té religionistice nepokračovat dál – měl jsem v té době akademické ambice. Ale nebyla to silná motivace. Vrátil jsem se z Indie vystrízlivěn a trochu jsem tápal, jak dál. A někdy na konci prvního ročníku doktorátu přišly myšlenky, že se budu muset něčím živit.

Ten rok na doktorátu se nějak podílel na těch myšlenkách?

Jo, ale já ho chtěl dokončit. Říkal jsem si, najdu si práci a budu pokračovat. Svému školiteli Davidovi Zbírálovi jsem řekl, že jdu do práce, ale budu pokračovat, a když jsem pak začal pracovat, pořád jsem byl dost aktivní, např. jsem mu pomáhal opravovat konspekty v kurzu Křesťanství I.

V roce 2010 bylo doktorandské stipendium pár tisíc měsíčně, myšlenky na práci úplně chápu. Jakou práci sis našel, podle čeho sis ji hledal a jaká jsi od ní měl očekávání?

Moje kamarádka spolužačka už pracovala v IBM a měla se tam dobře, mohla si zaplatit vlastní bydlení. Já tehdy živořil na doktorátu a měl jsem jen malou brigádu v restauraci. Navíc se vědělo, že IBM tehdy bralo skoro všechny, zvláště výhodu měli ti, co uměli anglicky. V nějaké době tam bylo docela hodně lidí z filozofických oborů. Pamatuju se, že v našem týmu byl historik, učitel, filozof.

Rozhodnutí pro IBM bylo pragmatické, potřeboval jsem peníze. Nějak moc víc jsem o tom nepřemýšlel. Byla to moje první práce s pravidelným měsíčním platem, ne moc velkým, ale slušným na to, že jsem zpočátku byl v podstatě nekvalifikovaná pracovní síla.

Nakonec se z toho pragmatického rozhodnutí vlastně stala tvá druhá odborná kvalifikace. Jaká ta první práce byla? A proč jsi v tomto oboru zůstal?

Začal jsem jako koordinátor práce mezi klientem a ajťáky, řešil jsem tickety. Byl to „nine-to-five job“, kde sedíš v open space u počítače. Když není co řešit, tak si třeba čteš. Podstatný ale bylo, že byla možnost postupovat dál. Asi po půl roce jsem se o to začal zajímat. Šlo o adminy dělající v Linuxu, a protože jsem osm let užíval doma Linux, tak jsem si říkal, že se můžu posunout na admina.

Zhruba po roce jsem si říkal, že směr IT bude ta volba, čemu bych se chtěl věnovat, že tam vidím peníze, co si budem povídat. Hodně důležité ale bylo, že mě to bavilo. Proto jsem se pak i rozhodl jít studovat informatiku.

Teď jsme kvůli mým otázkám skočili hodně daleko od religionistiky. Říkal jsi, že jsi měl docela silnou motivaci doktorát dokončit. Víím, že peníze na doktorátu nebyly, co tvořilo tehdejší motivaci?

Asi můj školitel. Líbilo se mi, že je David poměrně přísný, a to hodně i sám na sebe. Léta jsem dělal krav magu a prošel různými instruktory. Nejvíc tě naučí ten, co řve a nedá ti odpočinout. Davidův přístup mi velice sedl, i když chápu, že nesedne každému. Zapojil mě do výuky, a tak jsem mohl okusit, jak se snažil naučit bakalářské prvky analytickému myšlení. Nechtěl, aby psali volně eseje, chtěl vidět jasně definované věci. V tom vidím mimochodem to, co mě religionistika hodně naučila – právě to analytické myšlení.

Taky si ale vzpomínám, že byly věci, které mě mrzely, například že téměř nebyly doktorandské sešlosti. Ani jsem moc ostatních doktorandů neznal. Věděl jsem o nich, ale nesetkávali jsme se. Očekával jsem, že na ústavu bude komunita doktorandů, kde si budeme moci vzájemně sportovně nadávat na práci, řešit školitele, ostatní studenty i život celkově – to tam vůbec nebylo. S odstupem vidím, že jsem zažíval nějakou formu osamělosti, nebylo moc si s kým pokecat. S ostatními doktorandy jsme se formálně znali, ale nebyli jsme kamarádi. A nikdo jsme nějak nevěděli, jak to změnit, nikdo nic neorganizoval.

To je to, co tě nakonec vedlo k opuštění doktorátu?

Možná, ale taky jsem prostě začal žít někde jinde něčím jiným. Moje motivace nebyla silná. I když možná v něčem i byla. Mě to fakt bavilo, bavilo mě pomáhat Davidovi a bavil mě jeho přístup k práci. Do dneška se snažím sledovat jeho úspěchy. Začal jsem ale pracovat ve firmě a zjistil jsem, že mě to taky baví. Měl jsem přítelkyni, začali jsme spolu bydlet a člověk začal víc řešit existenciální otázky. Hlavní faktor asi byl, že ten svůj „učicí čas“ jsem věnoval víc „učení se na admina“ – priority se změnily. Převážilo se to do podoby, kdy mi doktorát přestal dávat smysl. Ale je třeba říct, že mě religionistika nikdy nepřestala zajímat. Pořád ji sleduju a chci vědět, co se zhruba děje. Je to pro mě pořád srdeční záležitost.

V druhém roce doktorátu jsem si říkal, to IT mě fakt baví a byly tam ekonomické důvody. Naznal jsem, že je třeba říct Davidovi, že to nemá cenu.

Tvůj další postup profesního života je pozoruhodný. Půl roku po ukončení doktorátu ses rozhodl nastoupit na magistra na informatice. Religionistika z tohoto pohledu vypadá, jako by ti moc profesně nepomohla. Bylo něco, v čem ti dál pomáhalo těch pět let religionistického vzdělání?

Angličtina a zmiňované analytické myšlení. Ale musím říct, že za mě na religionistice zas takový dril v tomto nebyl. Hodně jsem se vyhecoval sám. Na gymnáziu jsem byl čtyřkař. Bakalář mě moc k angličtině nedokopal, pak až na magistru jsem se hecnul. Několik měsíců jsem vstával v šest ráno, otevřel si učebnici angličtiny a jel jsem lekci po lekci. Ten dril jsem viděl až na doktorátu u Davida, co se dělal s prváky. Za mě to nebylo. Za mě to bylo samostudium.

I u toho analytického myšlení hodně záviselo na vlastní motivaci, kde pomáhal lidský i profesní respekt vůči vyučujícím. Byla tam taková přirozená motivace napsat dobrou seminární práci, třeba u dr. Papouška člověk nechtěl napsat blábol. Přednášky dr. Papouška mě strašně bavily, bavilo mě, jak to vykládá, a tak jsem se ponořil i do knížek.

Jinak, ta angličtina byla z donucení, nebyla jiná možnost, abych studium dokončil. Na bakaláři to ještě nebylo třeba, už tehdy existoval výkonný Google překladač a vystačil sis s češtinou. Tedy jestli mi něco pomohlo z religionistiky, tak určitě angličtina.

S ohledem na analytické myšlení jsi zmiňoval Davida Zbírala. Jak jde drilem učit analytické myšlení? Jak to dělal?

Na gymnáziu se to neučí, já myslím, že je rozdíl, když napíše svoji úvahu o sv. Augustinovi normální středoškolák. Bylo to o tom a tom, on byl ten a ten, já si možná myslím něco. Ale David jim říkal, jděte po zdrojích, najděte si k tomu kritickou studii. Přemýšlejte, na co se ten autor pramene odvolává a proč to dělá. To je jiný přístup. Ne že si přečtu pramen a napíšu, co si o něm myslím, ale přečtu si ho, a u každé věty zkoumám, proč tam ta věta je, odkud je vzatá. Kdy to kdo napsal, a psal to vůbec jen jeden člověk?

David jim dával analytický mustr. Půlka z prvků to nejdřív nepochopila a napsala tu středoškolskou úvahu. Myslím, že se tam fakt něco naučili. Když jsem opravoval jejich komentáře, šlo jasně vidět tu analytickou přidanou hodnotu.

Dá se říci, že v průběhu prvního roku doktorátu u tebe došlo ke zvědomění způsobu, jakým religionistika může učit analytické myšlení?

Určitě. Jde o ten analytický žánr a pak o ten písemný rozhovor nad textem, o tu zpětnou vazbu na text. Jsem přesvědčený, že to studentům nabízelo něco hodnotného, pro mě to mělo hodnotu. Musel jsem jim vysvětlit, v čem vlastně spočívá „analytická hodnota“ komentáře. Já sám se tím rozvíjel, tím, že jsem jim ke každému konseptu musel psát konstruktivní feedback.

A ty říkáš, že za tvého bakaláře se tak ještě neučilo? Proč?

To těžko říct, za mě religionistika byla asi ještě víc v přednáškovém módu. Byly tam kvalitní přednášky, některé naprosto skvělé (Papoušek, Lužný, Doležalová), ale myslet se člověk musel učit spíš sám. Je ale vidět, že si to tam někdo uvědomoval. Tak se realizovala ta změna, která začala klást větší důraz na přemýšlení o vědomostech oproti vědomostem. A přibylo seminářů.

Ty jsi pak s rozhledem doktoranda filozofie šel studovat magistra informatiky. Jdou nějak ta studia srovnat?

Ta informatika, to bylo úplně jiné. Technický obor. Hlavní rozdíl – všude máš cvičení. Což religionistika za mě neměla, proč taky, když to bylo bádání v knížkách. Dneska už je to jinak, máme LEVYNU (Laboraťor pro experimentální výzkum náboženství) a tak dále. Cvičení pro mě byla nová věc. To, o čem se mluvilo na přednáškách, jsi probíral znovu na cvičeních, ať už šlo o programování nebo matematiku. Drtivá většina předmětů měla cvičení – úplně jiný mód.

Šlo by podle tebe vyučovat religionistiku skrze cvičení podobně jako informatiku? Nebo by to bylo špatně?

Záleží na předmětu. Víím, že třeba Milan Fujda to dělal – terénní výzkum. Ale nedokážu si to představit u předmětu Dějiny religionistiky. Asi by to šlo dělat přes to psaní analytických konspektů. Taky by to ale vyžadovalo víc lidí. Za nás tam bylo 6 vyučujících a oni prostě neměli čas to dělat. Často tehdy neměli ani ty svoje doktorandy.

Jak myslíš, že se religionistika změnila od tvé doby studia?

Zavedl se tam dril, posunulo se to, že už to není jen, že ze strany učitelů máš výklad a pak je to na tobě. V jednu chvíli přišla do toho učitelského sboru mladá krev (Zbírál, Chalupa, Fujda), a tím se to posunulo na jinou úroveň. Asi víc cestovali, a mohli tak přinést novější trendy. Neznám moc okolnosti, vidím jen tu změnu od učení se faktů k analytické práci.

A co je to ta práce s fakty, kterou tě naučila religionistika? Hodně mluvíš o analytickém myšlení, nenaučí tě tohle víc na matematice?

No, na matematice nepracuješ s textem, s přirozeným jazykem. David vlastně učil abstrakci a vidění souvislostí, které jsou matematické, ale na textu. Učil vidět spojitosti mezi texty, jak se ty texty vzájemně používají. Vezmi si synoptická evangelia, tři texty, které ale zřejmě vycházejí z jednoho zdroje, tj. pramene Q, který každý evangelista používal trochu jinak. Abys mohl vidět a argumentovat o těch spojitostech, stejně jako rozdílech, musíš být schopen abstrahovat, myslet analyticky. A tohle myšlení je stejné v matematice a informatice.

Humanitní a přírodní vědy učí v něčem myslet podobně, vidíš tam i rozdíly?

Jasně, matematika je v té náročnosti na abstraktní myšlení mnohem dál. Matematika tě nutí představovat si věci, které jsou nepředstavitelné. Analytické myšlení tam jde dál, ale zase se možná vzdaluje tomu lidskému světu.

A tobě absolvování religionistiky tedy dávalo na informatice výhodu díky tomu analytickému myšlení?

To ne, žádné výhody jsem na informatice neměl, spíš jen nevýhody. Musel jsem dohánět spoustu základů. To, co jsem se naučil s Davidem, mi ale asi dalo možnost to nějak vůbec zvládat, i když na chvostu. Byl jsem dost nereprezentativní vzorek humanitního studenta, co stěží držel krok oproti spolužákům, kteří byli mnohem dál než já.

Je s tím ale spojený takový stereotyp, který považuju za v něčem pravdivý. Humanitní studium ti dá rozhled, který absolventi technických oborů tolik nemají. Oni jsou velmi dobří ve svém oboru, ale často neumějí fakta o společnosti a historii vidět v souvislostech. Na gymnáziu se asi o ZSV často ni nezajímají a valí prostě to svoje. Nejvíc lidí, kteří by stříleli uprchlíky na hranicích, jsem našel mezi studenty či absolventy v IT škole. Měli analytické myšlení, ale neuměli ho použít na světě, ve kterém žili.

Já měl dojem, že mám oproti nim větší společenský přehled a dokážu se víc v širší současnosti orientovat. Nemohu generalizovat, ale spousta kolegů, které

jsem potkal, neuměla vidět souvislosti mimo svůj obor. Taky ale musím dodat, že znám výjimky, např. kolegu z bývalé práce. Ten studoval informatiku v 90. letech, kdy se neprogramovalo, byl to v mnohém typický ajťák, úžasně chytrý, naprosta bedna, a měl i ten přehled, a to velmi důkladný.

Tím tak přirozeně odkazuješ znovu k té hodnotě v humanitním vzdělání. Ale dovol mi provokaci, zlé jazyky by mohly říct, že jsi sice byl na religionistice, ale analytické myšlení ses naučil sám, a k tvé profesi tě připravila až informatika. Všeobecný přehled ti umožňuje se povyšovat nad kolegy, ale v práci ti asi nepomáhá.

No, je jasný, že všeobecný přehled ti spíš tolik nepomůže při hledání práce v technických oborech, ale já bych asi nikdy nešel studovat informatiku, kdybych před tím nestudoval religionistiku. Religionistika mi dala tu angličtinu a práci s textem – v tom vidím obrovskou obecnou hodnotu humanitního analytického vzdělání.

Co v dnešní době pozoruju, že se na nás valí přehršel informací – málokdo se umí zastavit, hledat, jak co souvisí s čím. Čili jako kdyby do života – rozhodně nelituju, že jsem studoval humanitní školu, absolutně vůbec. Do života je k nezaplacení.

A ohledně toho analytického myšlení. Je rozdíl potom, jak to používáš. Ten humanitní student, protože je zvyklý to aplikovat na texty, tak je zřejmě pro život vybaven lépe než člověk, který jen rozvíjí technické abstraktní myšlení, které je nutně odtrženo od reálného světa.

Když mluvíme o věcech, které v reálném světě neexistují a o kterých vědí jen matematici, tvořím oslí můstek zpátky k religionistice a objektům, které ona studuje a které jí možná dávají zvláštní místo mezi humanitními vědami. Jeden ze stereotypů o studentech psychologie je, že trochu blázní a potřebují si psychologicky pomoci, a studentech religionistiky, že jsou to často takoví náboženští hledači. Platilo to nějak o tobě?

Vůbec. Rozhodně musím říct, že jsem na religionistiku nešel z hledačských pohnutek. Byla to druhá volba, chtěl jsem na vysokou. Ale asi tady narážíš na tu moji konverzi k višnuismu. To se stalo po bakaláři, kdy jsem vlastně tíhnul ke gaudijskému višnuismu, ale ne jak ho prezentuje ISKCON. U ISKCONu jsem viděl silnou organizaci, hierarchii, to nebylo pro mě. Brzy jsem zjistil, že existují i jiné směry. To náboženství mě přitahovalo.

A pak samozřejmě ta dekonverze. Už mě mimochodem v téhle souvislosti zkoumal Milan Fujda. Jeden ze zlomových okamžiků pro mě byl jeden obřad, svátek (v Indii). Oni si uplácali z kravích hoven sochu, na ni se lepily cukrové bonbony a pak se to jedlo. Když nalepíš do hovna cokoli, tak ti tam z toho kus zůstane.

Pamatuju se, že to je to, co jsem tehdy řekl Milanovi. Ale asi to nebyl ten zlomový okamžik. Já si nedávno uvědomil naprosto jasně, kdy přesně proběhl okamžik dekonverze – bylo to v den odletu do Indie, ještě ráno ve vídeňském chrámě při ranních obřadech. Seděl jsem na zemi, zpívaly se hymny a najednou během okamžiku jsem věděl, že už tomu nevěřím. Bylo to během okamžiku, jako lusknutím prstu. Pak jsem se část cesty a část pobytu přesvědčoval, že to bylo nějaké hnutí mysli a bojoval jsem s tím přesvědčením. A pak to dorazilo asi to „pojídání

hoven“. Zajímavé bylo, že uvědomění, že už nevěřím to ráno před odletem, nebylo výsledkem nějakého vědomého rozhodování. Přišlo to samo od sebe. Z důvodů, které nedokážu nijak vysvětlit.¹ Já si osobně myslím, že ta dekonverze mohla být zapříčiněna tím, že jsem se začal učit na státnice a začal jsem víc racionálně přemýšlet o náboženství obecně. To je moje teorie, ale jak to bylo doopravdy, to nemůžu jednoznačně popsat.

A jak bys popsal případnou hledačskou atmosféru na religionistice obecně?

Když jsem studoval, tak věřící denominačně nebyl nikdo. Hledači tam asi byli, ale u mě to hledačství propuklo až před bakalářskými státnicemi ve třetáku. Moji spolužáci to brali spíš jako intelektuální studium než hledání. Ale vím o jednom, katolík to byl a pořád je, co šel studovat, aby se utvrdil ve své víře. Což se mu podařilo.

Opravdu? Tady v Brně? Nevytváří ten důraz na vědu a analytické myšlení o objektech víry napětí směrem k osobnímu věřícímu postoji?

Já jsem mimochodem teď taky římský katolík, i po svém studiu tady v Brně. Prostě znám případ člověka, co přišel do Brna s vírou, religionistiku vystudoval a víru neztratil. Zbytek to neřešil anebo měli Halíkův nęcismus. U mě samotného hledačství nesouviselo s religionistikou. Já jsem se odborně k višnuismu při studiu nedostal.

Ohledně té destruktivity – nemůžu mluvit za toho kolegu, můžu mluvit za sebe jako římského katolíka, který se nechal ve třiceti letech pokřtít. Nevidím mezi vírou a vědou rozpor, ale ani synergii. Religionistika je vědní obor, který studuje náboženství jako lidský produkt. Tahle teze zaznívala od počátku. Věda ale nemá aparát zkoumat to, co je za zázrakem. Já osobně mezi svou současnou vírou a tím, co jsem se naučil na religionistice, nevidím žádný rozpor.

Ten vědecký aparát je k tomu, aby se věci daly zkoumat veřejně, aby se daly srovnávat a třídit, ale má svoje hranice. Věda nemůže zkoumat moje subjektivní zážitky, má k dispozici jen to, co se projevuje navenek.

Uměl bys pojmenovat posun mezi tím „když jsem se vrátil z Indie, byl jsem ateista“, a tím, že o čtyři roky později jsi našel rezonanci v katolickém křesťanství?

Popsal bych to tak, že jsem se pár let potácel v ateismu, ale něco mi chybělo. Cítím, že jsem byl vždycky nějak věřící. Od malička, i když jsem v tom nebyl vychováván, ale oba rodiče byli pokřtění. Pořád o tom přemýšlím, proč jsem se stal křesťanem. Asi v tom mají vliv knížky C. S. Lewise, kterému jsem v závěru studia religionistiky věnoval hodně pozornosti. Měl jsem pocit, že mi něco chybí. Došel jsem k tomu, že mi chybí víra.

Chybělo mi reálné praktikování, které jsem měl u těch kršňáků. Rituály. Pak jsem znova začal psát o C. S. Lewisovi, a to mě nasměrovalo ke křesťanství. Když jsem ho kdysi četl jako magisterský student, byl jsem kršňák – měl jsem analytickou pozici. Přečetl jsem ho znovu jako hledač, a to mě nasměrovalo k tomu křesťanství. Ke katolicismu mě nasměrovala jednoznačně tradice. Vesnice, moje

¹ Odstavec byl do rozhovoru doplněn až při revizích interview, tj. rok a půl po konání rozhovoru.

babička, kostel. To říkám jako vlastní domněnku. Sám pro sebe si to vysvětluji tak, že jsem možná celý život hledal to, co jsem měl doma.

A co je to ta víra? Co jsi našel?

Je to na silně subjektivní rovině. Přesně tady narážíme na hranici výpovědi někoho, kterou pak vědec musí zpracovat. Já jsem v situaci jako kdyby „obojího“. Je tu potřeba víry, zcela jednoznačně. Což je velmi subjektivní záležitost. Opravdu nevím, jak to popsat. Nikdy jsem se jako religionista nevěnoval katolictví, ale to by mi asi stejně nepomohlo. Zbývá mi jediné, říct, že to je milost.

Religionistika a její analytický přístup ti cestu k víře neblokovaly. Dá se tedy říct, jestli ti k ní nějak nepomohly? Dalo by se říct, že jsi během pobytu na religionistice v sobě dospěl k dovednosti, která to umí v sobě nepostavit do hrany?

Chápu, že religionistika může být k víře destruktivní. Pokud někdo nepochopí tu metodologii, tak musí být nutně zklamán a odejde. Když nepochopí, že ten vědecký postoj je o nástrojích. Ale já to asi nedokážu posoudit u druhých. Dokážu pochopit člověka, který případně z religionistiky kvůli napětí kolem své víry odejde. Asi musím dodat, že se dělo, že ta vědecká racionalita narážela do mé křšňácké víry. Ale nevím, jestli by stejně narážela do křesťanské víry. A taky za nás religionistika ještě neměla auru přísné vědeckého studia.

Ale nejspíš i za vás byl kladen jasný důraz na rozdíl religionistiky a teologie?

Rozhodně. Diskuse, jestli religionista může být teolog, byly uzavřené. Nám už tehdy říkali, buď klidně teolog, ale do religionistiky to netahej. Buď ve své práci neutrální. Berme to studium náboženství, jako by to byl produkt člověka.

Nemůže právě tohle vytvářet napětí vůči osobní víře?

Pokud jdeš na religionistiku především jako hledač, tj. někdo, kdo se především chce dostat k víře a věda ho nezajímá, tak ten prostě shoří jako svíčka. Pokud je vysoká škola první kontakt s vědeckou metodou a ty tam jdeš se silným ideálem, tak musíš nutně narazit. Je ale dobře, že se vytváří takové napětí. Mělo by.

Když se teď zpětně díváš na své studium a na to, co ti dalo, dokázal bys říct, pro koho je vlastně studium religionistiky vhodné? Jak mají případní uchazeči poznat, že tohle studium je pro ně?

Podle mě to nikdo nepozná, dokud to nezačne studovat. Nedokážu říct, pro koho to je, pro mě to byla druhá volba. Opravdu nevím. Já myslím, že zásadní je mít zájem. Mě přitáhly ty staré jazyky a zpětně oceňuji všeobecný přehled a analytický trénink.

Je něco, co bys uměl vzkázat sám sobě na začátku studia? Co by ti tehdy pomohlo?

Víc pátrat, pátrej jinde, než máš předepsáno, nespolehej se na to, co máš přečíst, ale čti i něco jiného. Já v prváku nebyl moc analyticky zdatný. Víc číst. Víc být zapálený. Měj téma a studuj ho do hloubky.

A jak se k tomu má člověk motivovat?

Blbě. Kdyby mi toto někdo řekl v prváku... Ta vášeň se rozvine pro ten obor až později. V prváku jsem byl rád, že jsem přijatý. Kdyby mi někdo řekl, ať čtu víc, tak ho pošlu do háje. Všeobecný rozhled, jazyky, analytické myšlení. Nemám poselství. Nemůžu říct, že to bude super. Pro spoustu z těch, co přijdou, nebude. Spousta z nich to zabalí. Tak to je prostě. Já nevím, jestli by mi studium historie nebo filozofie dalo to, co mi dala religionistika. Ale je fakt, že z religionistiky pořád hodně žiju v osobním i profesním životě. V osobním z toho rozhledu – v profesním z analytického myšlení.